

ความสำคัญของปัญหาวิจัย

การจัดการศึกษาในระบบโรงเรียนปัจจุบันนี้ มีแนวโน้มที่จะจัดการเรียนการสอนและบริหารงาน โดยยึดพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เพื่อให้สามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ และมีมาตรฐานเท่าเทียมกัน หมวด 6 มาตรา 47 และ 48 ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ จึงได้กำหนดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษา อันประกอบด้วยระบบการประกันคุณภาพภายในและระบบการประกันคุณภาพภายนอก ซึ่งถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่สถานศึกษาต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อสาธารณชน

ดังนั้น การประกันคุณภาพภายในจึงเป็นกระบวนการประเมินผล และติดตามตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาที่ได้ข้อมูลจากรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา โดยสถานศึกษาต้องส่งให้สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) เพื่อให้คณะผู้ประเมินภายนอกได้ศึกษาอย่างละเอียดก่อนการตรวจเยี่ยมสถานศึกษา การประเมินคุณภาพภายนอกเป็นงานที่ต่อเนื่องสัมพันธ์กับการประกันคุณภาพภายในและเป็นการตรวจสอบผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา ตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการดำเนินงานแก่สถานศึกษา และทำให้สถานศึกษาสามารถพัฒนาคุณภาพในการจัดการศึกษาได้อย่างต่อเนื่อง (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2544) ผลการประเมินที่สะท้อนคุณภาพการจัดการศึกษาได้อย่างชัดเจน คือ นักเรียน อันเป็นผลผลิตที่บุคลากรทุกฝ่ายในโรงเรียนโดยเฉพาะครูและผู้บริหารต้องร่วมกันแสดงความรับผิดชอบ นำไปสู่การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการดำเนินงานภายในโรงเรียนให้มีคุณภาพและมาตรฐาน เพื่อพร้อมรับการประเมินจากภายนอก

สำหรับมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติได้ร่วมกับหน่วยงาน และกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องทั้งในส่วนกลางและระดับท้องถิ่นดำเนินการพัฒนาขึ้น ประกอบด้วย 27 มาตรฐาน 91 ตัวบ่งชี้ แบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ **มาตรฐานด้านผู้เรียน** เน้นพัฒนาการด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์และสังคม โดยมุ่งให้ผู้เรียนเป็นคนดี มีความสามารถตามศักยภาพ และมีความสุข **มาตรฐานด้านกระบวนการ** เน้นในด้านกระบวนการบริหารจัดการ และกระบวนการจัดการเรียนการสอน และ**มาตรฐานด้านปัจจัย** เป็นการกำหนดคุณลักษณะหรือสภาพความพร้อมของผู้บริหาร ครู หลักสูตร อาคารสถานที่ และชุมชน โดยในรอบแรกของการประเมินภายนอก (ภายใน พ.ศ. 2548) จะทำการประเมิน 14 มาตรฐาน 53 ตัวบ่งชี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2544)

การประเมินผลโรงเรียนที่ดีควรเป็นการประเมินผลโดยบุคลากรหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนที่เรียกว่า การประเมินผลตนเองของโรงเรียนหรือการประเมินผลภายใน เนื่องจากผู้ประเมินมีความรู้ในบริบทของโรงเรียน มากกว่าบุคคลภายนอก แต่มีข้อจำกัดที่ผู้ประเมินอาจไม่ใช่มืออาชีพ กระบวนการประเมินทำไม่ได้ไม่รอบด้าน หรือใช้วิธีการไม่เหมาะสม มีจุดอ่อนในเรื่องความลำเอียงหรืออคติในการประเมิน อย่างไรก็ตามหากสามารถจัดปัญหา นี้ได้ การประเมินด้วยตนเองของโรงเรียนก็จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการปฏิบัติงาน เพราะเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา และทำให้ได้ข้อมูลป้อนกลับ (feedback) ในการพัฒนาการปฏิบัติงานในโรงเรียน จากการศึกษาถึงกลุ่มผู้ประเมินภายใน (โกวิท ประมวลพฤษ์, 2533; วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์, 2535; กรมวิชาการ, 2538; ชัยพูน อาสนพานิชย์, 2537; วิจิต กำมันตะคุณ, 2540; พรวิรัตน์ ชิตสิน, 2542; สุวิมล ว่องวานิช, 2543; สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543) สามารถสรุปกลุ่มผู้ประเมินได้ 5 กลุ่ม คือ ผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และคณะกรรมการสถานศึกษา

ผู้บริหาร เป็นกลุ่มผู้ประเมินที่มีบทบาทในการจัดการ ส่งเสริม สนับสนุน อำนวยความสะดวก ให้คำปรึกษา แนะนำ ดูแล และติดตามการปฏิบัติงานของบุคลากรภายในโรงเรียน ให้เป็นไปตามนโยบายและ แผนงานที่โรงเรียนกำหนดไว้ อีกทั้งเป็นแกนนำในการนำผลการประเมินมาใช้ในการปรับปรุงสถานศึกษา และ เป็นผู้พิจารณาความดีความชอบของบุคลากรภายในโรงเรียน จึงถือได้ว่าเป็นผู้มีประสบการณ์ด้านการประเมิน แม้บางครั้งต้องได้รับคำแนะนำจากศึกษานิเทศน์หรือผู้เชี่ยวชาญเพื่อสะท้อนผลการปฏิบัติงานที่ถูกต้อง (กรมวิชาการ, 2538; วิจิต กำมันตะคุณ, 2540; สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543) ในการศึกษา ของศิริวัฒน์ วรรณม (2540) พบว่า ปัจจัยที่ทำให้การตัดสินผลการประเมินโดยผู้บริหารขาดความน่าเชื่อถือ ได้แก่ ความลำเอียงในการประเมิน ความรู้ด้านการประเมิน ประสบการณ์ในการประเมินระดับการศึกษา สาขาวิชา ที่สำเร็จการศึกษา และทัศนคติต่อสิ่งที่ประเมิน

ครู เป็นบุคลากรภายในโรงเรียนที่มีบทบาทร่วมกับผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายในการดำเนินงานการประเมิน ทุกขั้นตอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการจัดการเรียนการสอน การปฏิบัติตามแผนและเป้าหมายที่วางไว้ การปฏิบัติตามจุดมุ่งหมายหลักการหรือมาตรฐานการศึกษา และมีความสำคัญมากในการประเมินผลการเรียน ของนักเรียน และเป็นผู้ที่สามารถให้ข้อมูลในการประเมินตนเองได้เนื่องจากเข้าใจและรู้จักตัวเองได้เป็นอย่างดี หากครูประเมินตนเองโดยปราศจากอคติข้อมูลที่ได้ ก็สามารถนำมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาการสอนให้มี ประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (นิราศ จันทรจิตร, 2534; สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543) นอกจากนี้ กรมวิชาการ (2538) ยังได้เสนอแนะบทบาทของครูในการประเมินโรงเรียนว่า ครูต้องทำความเข้าใจในแนวคิด และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการประเมิน ให้ความร่วมมือตามบทบาทและหน้าที่ของตนทั้งในด้านการดำเนินการ ประเมินและการนำผลการประเมินไปใช้ ตลอดจนส่งเสริมและสนับสนุนให้เพื่อนครูด้วยกันเข้าใจ เห็นประโยชน์ และร่วมมือในการประเมิน

นักเรียน ถือเป็นการประเมินที่สามารถให้ข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน ซึ่งเป็นผลการปฏิบัติงานของครู (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543) จากการศึกษาของ

Wilkerson, Manatt, Rogers, & Maughan (2000) พบว่า การให้ข้อมูลป้อนกลับของนักเรียนเป็นสิ่งที่ควรพิจารณาในการนำมาเป็นข้อมูลการปฏิบัติงานของครูที่ไม่สิ้นเปลืองค่าใช้จ่าย นอกจากนี้การศึกษาของ Peterson, Wahlquist, & Bone (2000) ยังพบว่า การให้ข้อมูลของนักเรียนมีศักยภาพที่สำคัญสำหรับการพิจารณาการประเมินการปฏิบัติงานของครู อันเป็นประโยชน์ในการเพิ่มข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพของครูในโรงเรียน เนื่องจากนักเรียนเป็นศูนย์กลางการทำงานของครู ซึ่งมีมุมมองต่อการปฏิบัติงานของครูไม่เหมือนกับแหล่งข้อมูลอื่น และเป็นแหล่งข้อมูลที่มีความตรงและความเที่ยงสำหรับการสะท้อนการปฏิบัติงานของครู

ผู้ปกครองเป็น ผู้มีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับโรงเรียน การพัฒนาการศึกษา ตลอดจนมีบทบาทในการประเมิน และการจัดการศึกษาของโรงเรียน ที่สามารถให้ข้อคิดและข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียน อันเป็นข้อมูลย้อนกลับที่สำคัญในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน อีกทั้งยังเป็นผู้มีส่วนร่วมในการนำผลการประเมินไปพัฒนาปรับปรุงผู้เรียนที่บ้าน ผู้ปกครองจึงเป็นกลุ่มผู้ประเมินอีกกลุ่มหนึ่งที่สะท้อนผลการปฏิบัติงานของโรงเรียนได้เป็นอย่างดี โดยผู้ปกครองจำเป็นต้องมีความรู้เกี่ยวกับการประเมินในประเด็นต่างๆ รวมทั้งให้ความร่วมมือและสนับสนุนกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน (รุ่ง แก้วแดง, 2544; สำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2544; สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543)

คณะกรรมการสถานศึกษา มีบทบาทหน้าที่ตามมาตรา 40 ของ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติที่กำหนดให้เป็นผู้มีบทบาทในการกำกับส่งเสริม และสนับสนุนการพัฒนาและประเมินคุณภาพของผู้บริหารและครู (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543) อีกทั้งเป็นผู้มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรและเป้าหมายของสถานศึกษา จึงถือเป็นแหล่งการประเมินภายในที่มีหน้าที่ในการกำกับดูแลให้สถานศึกษาดำเนินกิจกรรมได้ตามเป้าหมายที่กำหนด เพื่อประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียนและชุมชน

การประเมินภายในจึงต้องดำเนินการประเมินแบบรอบด้านจากบุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย เพื่อให้ผลการประเมินมีความถูกต้องน่าเชื่อถือ ประกอบกับการปฏิรูปการศึกษาที่เปิดโอกาสให้บุคคล ครอบครัว ชุมชน และองค์กรต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วม ในการจัดโครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษาภายในโรงเรียน และการประกันคุณภาพการศึกษาที่เกิดขึ้นกับทุกโรงเรียนในปัจจุบัน ทำให้โรงเรียนต้องพัฒนาปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติงานและกระบวนการประเมินผลให้มีคุณภาพ ประสิทธิภาพ สามารถตรวจสอบได้ อีกทั้งในการปฏิบัติของโรงเรียนยังเกิดความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนในการปฏิบัติเกี่ยวกับการประเมินของบุคลากร โดยเฉพาะในเขตจังหวัดเชียงรายซึ่งเป็นจังหวัดชายแดนที่อยู่ห่างไกลจากหน่วยงานส่วนกลาง ประชากรมีความหลากหลายทางเชื้อชาติและภาษา การศึกษาในระดับพื้นฐานมีคุณภาพอยู่ในระดับปานกลางและแตกต่างกันระหว่างท้องถิ่น (กรมวิชาการ, 2538) ทำให้ผู้วิจัยสนใจวิเคราะห์กลุ่มผู้ประเมินที่เหมาะสมสำหรับประเมินโรงเรียนประถมศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดเชียงราย อันประกอบด้วยมาตรฐานที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียน ผู้บริหารครู และนักเรียน จำนวน 14 มาตรฐาน 53 ตัวบ่งชี้ โดยผู้ประเมิน 5 กลุ่ม คือ ผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และคณะกรรมการสถานศึกษา เพื่อนำเสนอสารสนเทศที่เป็นประโยชน์สำหรับโรงเรียนในการตัดสินใจเลือกแหล่งการประเมินที่เหมาะสมตรงกับสภาพความเป็นจริงในแต่ละ

มาตรฐาน อีกทั้งนำไปสู่ข้อเสนอแนะในการนำผลประเมินเป็นรายมาตรฐานที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียนและชุมชน และพร้อมรับการประเมินผลจากองค์กรภายนอก

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อวิเคราะห์กลุ่มผู้ประเมินที่เหมาะสมสำหรับการประเมินคุณภาพโรงเรียนประถมศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน 5 กลุ่ม คือ ผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และคณะกรรมการสถานศึกษา เป็นรายตัวบ่งชี้และรายมาตรฐาน

สมมติฐานของการวิจัย

จากการศึกษาเกี่ยวกับการประเมินมาตรฐานโรงเรียน (จุลทะ ประสานศักดิ์, 2542; สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี, 2542; สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรดิถี, 2542) พบว่า ผู้บริหาร ครู และตัวแทนประชาชนเป็นผู้ทำหน้าที่ประเมินมาตรฐานด้านคุณภาพนักเรียน มาตรฐานด้านการเรียนการสอน และมาตรฐานด้านการบริหารโรงเรียน ส่วนนักเรียนเป็นผู้ทำหน้าที่ประเมินเฉพาะมาตรฐานด้านคุณภาพนักเรียน การศึกษาเกี่ยวกับการประเมินคุณภาพ-ประสิทธิภาพของโรงเรียน (สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครสวรรค์ และกำแพงเพชร, 2540; สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก, 2542; สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี, 2540; สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสิงห์บุรีและพระนครศรีอยุธยา, 2540; ธรรมรัตน์ รัมมณี, 2542; ไพโรจน์ รุจิระวิจักขณ์ และคณะ, 2542) พบว่า ผู้บริหาร ครู และผู้ปกครองเป็นผู้ทำหน้าที่ประเมินคุณภาพด้านปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยด้านนักเรียน ปัจจัยด้านครู ปัจจัยด้านผู้บริหาร สภาพทั่วไปของโรงเรียน สื่อการเรียนการสอนของโรงเรียน สื่อการเรียนการสอนของครู สื่อการเรียนการสอนของนักเรียน และคุณภาพของห้องสมุด และด้านกระบวนการ ได้แก่ กระบวนการเกี่ยวกับการบริหาร และจัดการในโรงเรียน การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับโรงเรียน และกระบวนการเรียนการสอน นักเรียนเป็นผู้ทำหน้าที่ประเมินคุณภาพด้านปัจจัย กระบวนการ และผลผลิต ส่วนคณะกรรมการสถานศึกษาเป็นผู้ทำหน้าที่ประเมินเฉพาะมาตรฐานด้านกระบวนการ การวิจัยนี้จึงตั้งสมมติฐานข้อที่ 1 ไว้ว่า

1. กลุ่มผู้ประเมินทั้ง 5 กลุ่มน่าจะประเมินมาตรฐานที่เกี่ยวกับการปฏิบัติงานของตนได้ดี คือ กลุ่มผู้บริหราน่าจะเหมาะสมในการประเมินมาตรฐานที่ 1 - 14 กลุ่มครูน่าจะเหมาะสมในการประเมินมาตรฐานที่ 1 - 14 กลุ่มนักเรียนน่าจะเหมาะสมในการประเมินมาตรฐานที่ 4, 5, 6, 7, 8, 9, และ 11 กลุ่มผู้ปกครองน่าจะเหมาะสมในการประเมินมาตรฐานที่ 4, 5, 6, 7, 8, 9, และ 11 กลุ่มคณะกรรมการสถานศึกษาน่าจะเหมาะสมในการประเมินมาตรฐานที่ 1, 2, 3, 10 และ 12

จากการศึกษาเกี่ยวกับการประเมินตนเองกับกลุ่มผู้ประเมินอื่น (วิโรจน์ คำนึ่งคุณากร, 2529; มนูญ คิวารมย์, 2542; Mount, 1984; Conway & Huffcuff, 1997; Wilkerson, Manatt, Rogers & Maugha,

2000) พบว่า ผลการประเมินตนเองเมื่อเปรียบเทียบกับผลการประเมินจากกลุ่มผู้ประเมินอื่นมีค่าเฉลี่ยแตกต่างกัน การประเมินด้วยตนเองแตกต่างจากการประเมินด้วยกลุ่มผู้ประเมินอื่น สอดคล้องกับการศึกษาของ Facticeau & Craig (2001) เกี่ยวกับการเปรียบเทียบผลการประเมินจากแหล่งการประเมินที่ต่างกัน พบว่า การประเมินจากผู้ประเมินต่างแหล่งมีความแตกต่างกัน และเมื่อนำไปวิเคราะห์หาค่าประกอบเชิงยืนยันแบบกลุ่มพหุ (Multiple-groups confirmatory factor analysis) ผลบ่งชี้ว่า เกิดความแปรเปลี่ยนระหว่างกลุ่มผู้ประเมิน และการศึกษาของ Mabe & West (1982) ที่ศึกษาเกี่ยวกับความตรงของความสามารถในการประเมินตนเอง พบว่า การประเมินตนเองส่วนใหญ่จะประเมินได้สูงกว่าการประเมินจากกลุ่มอื่น การวิจัยนี้จึงตั้งสมมติฐาน ข้อที่ 2 ไว้ว่า

2. ผลการประเมินที่ได้จากการประเมินด้วยตนเองน่าจะแตกต่างจากผลการประเมินที่ได้จากกลุ่มผู้ประเมินอื่น

นอกจากนี้ในการประเมินยังมียังมีองค์ประกอบที่ส่งผลให้การประเมินเกิดความคลาดเคลื่อน หรือทำให้ผลการวิจัยที่ได้ไม่ตรงกับความเป็นจริง เช่น ความรู้ของผู้ประเมิน จำนวนผู้ประเมิน ประสิทธิภาพในการประเมิน ความลำเอียงและการแปรเปลี่ยนในการประเมิน เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน โอกาสในการประเมิน (Clauser, Clyman, & Swanson, 1999; Yu, 2000) ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นปัจจัยส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับตัวผู้ประเมินทั้งสิ้น ในการประเมินเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินเป็นสิ่งสำคัญสำหรับผู้ประเมินเพื่อนำไปสู่การเก็บรวบรวมข้อมูล เนื่องจากสารสนเทศภายในเครื่องมือเปรียบเสมือนสื่อกลางระหว่างผู้ประเมินและผู้ถูกประเมิน จากการศึกษาของ Facticeau & Craig (2001) พบว่า การประเมินที่ใช้เครื่องมือแตกต่างกันของรายการปฏิบัติตามพฤติกรรมในแต่ละกลุ่มของผู้ประเมินนำไปสู่การแปรเปลี่ยนระหว่างกลุ่มผู้ประเมิน ทำให้ผลการประเมินที่ได้มีความแตกต่างกัน การวิจัยนี้จึงตั้งสมมติฐาน ข้อที่ 3 ไว้ว่า

3. กลุ่มผู้ประเมินที่ได้รับข้อมูลในการประเมินแตกต่างกันน่าจะประเมินผลได้แตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้กลุ่มผู้ให้ข้อมูล 6 กลุ่ม คือ กลุ่มศึกษานิเทศก์ กลุ่มผู้บริหาร กลุ่มครู กลุ่มนักเรียน กลุ่มผู้ปกครองนักเรียน และกลุ่มคณะกรรมการสถานศึกษา โดยประเมินมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน 14 มาตรฐาน 53 ตัวบ่งชี้

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

โรงเรียน หมายถึง สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงราย ที่มีการจัดการเรียนการสอนในระดับชั้นประถมศึกษา

ศึกษานิเทศก์ หมายถึง ผู้ทำหน้าที่ให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน การพัฒนานักเรียน ครู โรงเรียน การประเมินโรงเรียน ให้แก่ ครู และผู้บริหารในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงราย จาก 7 เขตพื้นที่การศึกษา เขตการศึกษาละ 2 คน

ผู้บริหาร หมายถึง หัวหน้าสถานศึกษาหรือผู้ช่วยหัวหน้าสถานศึกษา ของโรงเรียนสังกัดสำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัดเชียงรายที่มีการจัดการเรียนการสอนในระดับชั้นประถมศึกษา โดยในแต่ละโรงเรียน มีจำนวน 1-3 คน แล้วแต่ขนาดของโรงเรียน จากโรงเรียนที่สุ่มตัวอย่าง

ครู หมายถึง ผู้ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดเชียงราย ที่มีการจัดการเรียนการสอนในระดับชั้นประถมศึกษา โดยเป็นผู้สอนในระดับชั้น ประถมศึกษาปีที่ 1 ถึง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนที่สุ่มตัวอย่าง

นักเรียน หมายถึง ผู้เข้ารับการศึกษาศึกษาในสถานศึกษาระดับประถมศึกษา ในสังกัดสำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัดเชียงราย ที่มีการจัดการเรียนการสอนในระดับชั้นประถมศึกษา ซึ่งเรียนอยู่ในระดับ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และประถมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนที่สุ่มตัวอย่าง

ผู้ปกครอง หมายถึง พ่อแม่ หรือผู้อุปการะหรือดูแลนักเรียนที่ศึกษาอยู่ในโรงเรียนระดับประถม ศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงราย ที่มีการจัดการเรียนการสอนในระดับชั้นประถมศึกษา จากโรงเรียนที่สุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นผู้ปกครองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และปีที่ 6 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

คณะกรรมการสถานศึกษา หมายถึง ตัวแทนของผู้ปกครองหรือประชาชนในชุมชนที่ได้รับคัดเลือก ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมของโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงรายที่มีการ จัดการเรียนการสอนในระดับชั้นประถมศึกษา โดยไม่รวมคณะกรรมการสถานศึกษาที่เป็นผู้บริหารโรงเรียน และครู จากโรงเรียนที่สุ่มตัวอย่าง

มาตรฐานการศึกษา หมายถึง สิ่งที่ใช้ในการประเมินโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงาน รับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพภายนอก สำหรับการประเมินรอบแรก (ภายในปี 2548) ประกอบด้วย 14 มาตรฐาน 53 ตัวบ่งชี้ โดยเรียงลำดับของมาตรฐานตามมติ ครม. วันที่ 4 มกราคม 2543.

เกณฑ์การตัดสิน หมายถึง คำร้อยละ 60 ของผลการตอบที่มีความเห็นสอดคล้องกัน ประกอบด้วย

1. **เกณฑ์การตัดสินในระยะที่ 1** หมายถึง คำร้อยละ 60 ของผลการประเมินตนเองและ กลุ่มอื่น ซึ่งสอดคล้องกันในทุกกลุ่ม
2. **เกณฑ์การตัดสินในระยะที่ 2** หมายถึง คำร้อยละ 60 ของผลการประเมินตนเองและ กลุ่มอื่น ซึ่งสอดคล้องกันในทุกกลุ่ม และทุกตัวบ่งชี้ของแต่ละมาตรฐาน
3. **เกณฑ์สรุป** หมายถึง คำร้อยละ 60 ของผลการตอบที่ได้จากกลุ่มผู้ประเมินทุกกลุ่ม หรือทุกตัวบ่งชี้ในแต่ละมาตรฐานสอดคล้องกัน

ความเหมาะสมของกลุ่มผู้ประเมิน หมายถึง ความสอดคล้องของความคิดเห็นที่ได้จากการประเมินโดย ตัวผู้ประเมินเอง กลุ่มผู้ประเมินอื่น ในระยะที่ 1 และระยะที่ 2 แล้วยืนยันผลการประเมินจากกลุ่มศึกษานิเทศก์ ซึ่งพิจารณาจากเกณฑ์ ต่อไปนี้ คือ

ระยะที่ 1 พิจารณาจากความสอดคล้องของความคิดเห็นของผลการประเมินรายมาตรฐานด้วย ตนเองและกลุ่มผู้ประเมินอื่น ด้วยเกณฑ์ร้อยละ 60

ระยะที่ 2 พิจารณาจากความสอดคล้องของความคิดเห็นของผลการประเมินรายมาตรฐาน และรายตัวบ่งชี้ด้วยตนเองและกลุ่มผู้ประเมินอื่น ด้วยเกณฑ์ร้อยละ 60

ผลการประเมินจากศึกษานิเทศก์ พิจารณาจากความสอดคล้องของความคิดเห็นของผลการประเมินรายมาตรฐานและรายตัวบ่งชี้ ด้วยเกณฑ์ร้อยละ 60

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ทำให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับกลุ่มผู้ประเมินที่เหมาะสมสำหรับประเมินคุณภาพโรงเรียนในแต่ละตัวบ่งชี้ตามมาตรฐานการศึกษาระดับพื้นฐาน ที่สามารถประเมินคุณภาพโรงเรียนได้ตรงกับความเป็นจริง
2. เพื่อเป็นแนวทางในการตัดสินใจเลือกกลุ่มผู้ประเมินที่เหมาะสมสำหรับโรงเรียนประถมศึกษาในการประเมินคุณภาพภายใน
3. ได้เผยแพร่เอกสารเกี่ยวกับมาตรฐาน และตัวบ่งชี้ ตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานแก่บุคลากรในโรงเรียนและผู้เกี่ยวข้อง ให้มีความรู้ความเข้าใจที่ชัดเจนยิ่งขึ้นในการประเมินคุณภาพภายใน